

Een zoektocht naar Ruimte

Een onderzoek naar de inpassing van bebouwing in open landschappen

Ria Bos

Denise Fernhout

Marianne van Veldhuizen

Inhoud

Aanleiding

Doelstelling

Deelvragen

Hypothese

Landelijk wonen

Openheid

Selectiecriteria referentiegebieden

Referentiegebieden

Conclusies

Inpassingsprincipes

Inspiratie

Aanleiding

Ontwerpvraagstuk landelijk wonen in open gebied

Polder Nieuw Helvoet, Voorne Putten

Bron: Google earth

Doelstelling

Centrale vraag

Op welke wijze kan landelijk wonen worden ingepast in open gebieden, zonder de openheid aan te tasten?

Deelvragen

Welke middelen tot inpassing van wonen zijn er?

Welk effect hebben deze middelen op de inpassing van
bebouwing in open landschappen?

Welke middelen zijn geschikt in open gebieden?
Onder welke randvoorwaarden?

Hypothese

Het is mogelijk om in open gebieden landelijke woningen te realiseren zonder de openheid aan te tasten

Landelijk wonen

Paradox

toenemende vraag landelijk wonen < - > wens behoud open ruimte

Verstening, versnippering, verrommeling, verlies van openheid

**Zorgvuldig ontwerp:
landschap als leidraad**

Openheid

Alterra rapport:

openheid landschap
wordt bepaald door de
zichtbare elementen in
de wijde omgeving

Standpunt waarnemer

Visuele openheid:

Beleving

Dichtheid

Oppervlakte groen

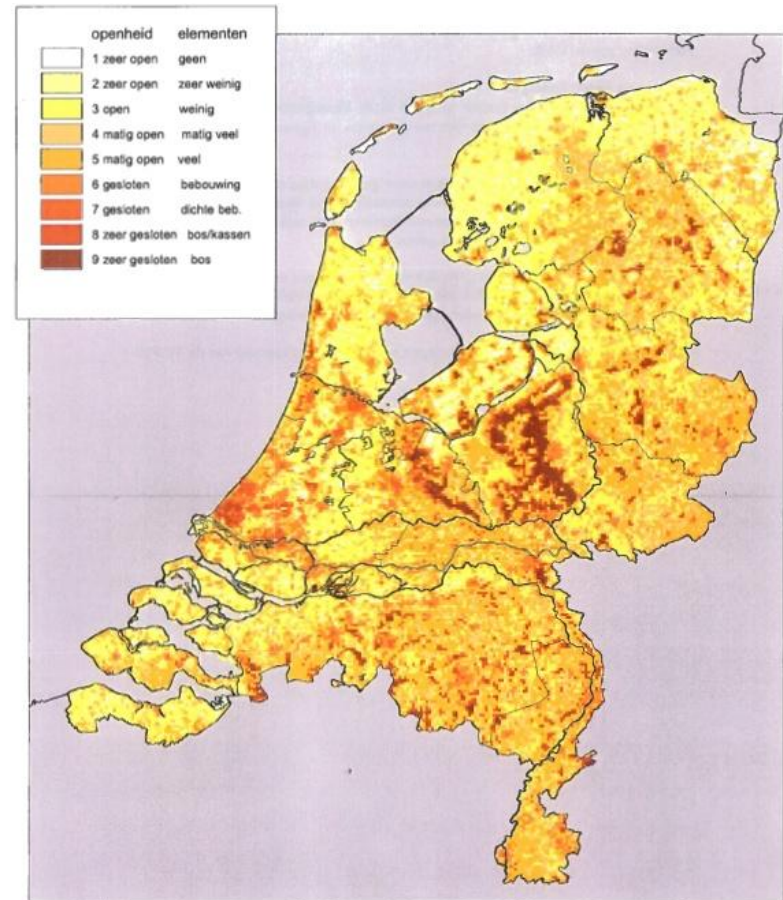

Selectiecriteria referentiegebieden

Onderzoek Alterra:
mate van openheid van
landschappen

Oppervlakte gebied:
ca. 9 km²

Type open landschap:
verscheidenheid in
verkavelingspatroon en
bebouwingstypen

Referentiegebieden

Zeekleigebied

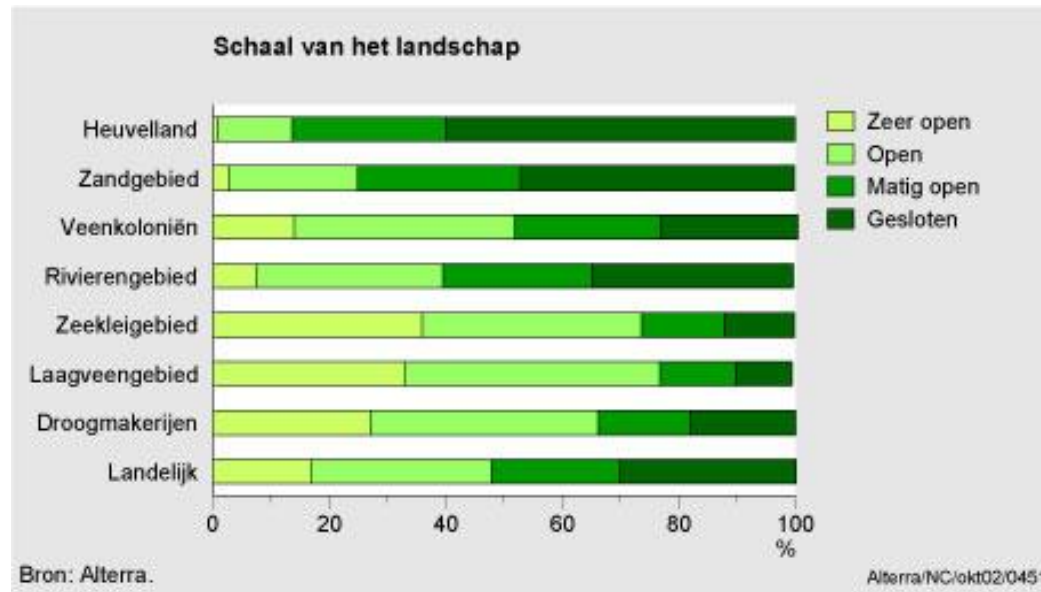
38% zeer open gebied
(noordelijk & zuidwestelijk
zeekleigebied)

Veenweidegebied

33% zeer open gebied

Droogmakerij

28% zeer open gebied

Referentiegebieden

Noordelijk zeekleigebied:
Zuiderpolder (Fr)

Droogmakerij:
Wieringermeerpolder

Veenweidegebied:
Zuiderpolder (NH)

Zuidwestelijk zeekleigebied:
Polder Nieuw Helvoet

Massa & hoogte

Randen

Waarnemingspositie

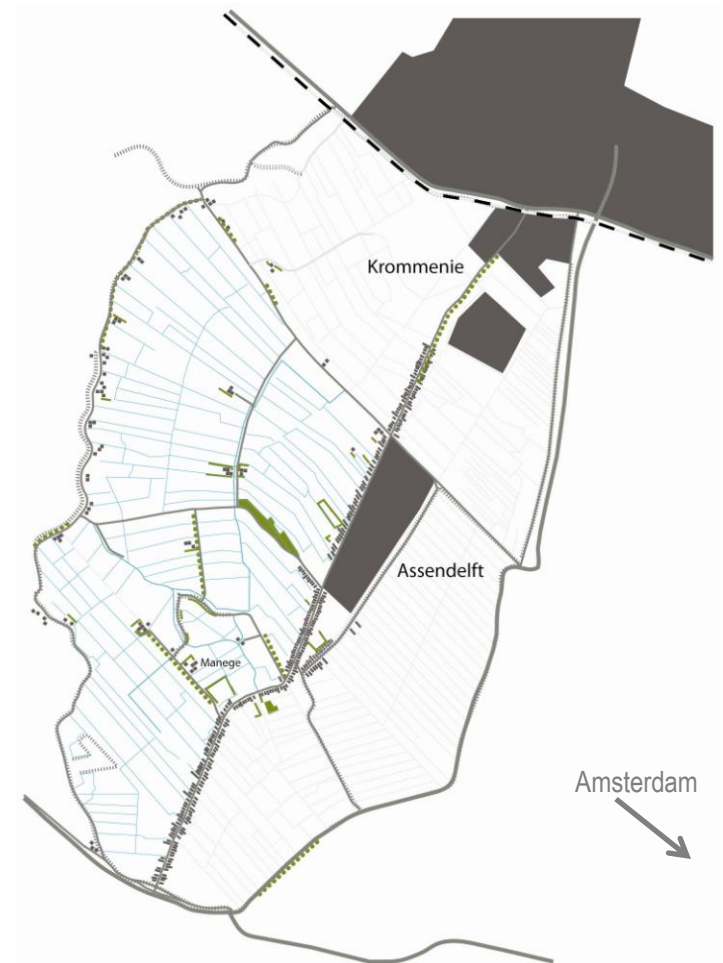
Zuiderpolder (NH)

Lange smalle kavels

Voornamelijk grasland

Bebouwingslinten

Onder de rook van
Amsterdam

Structuren

+ openheid

Lange lijnen in kijkrichting

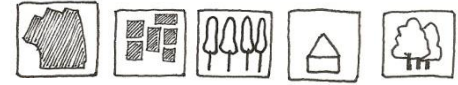
- openheid

Kronkelende wegen met beplanting

Kleurverschillen maaiveld

Massa & hoogte

+ openheid

Verspreide erfbepanting

- openheid

Subtiel reliëf in maaiveld

Zelfs zeer kleine elementen

Bebouwing & camouflage

+ openheid

Afstand tussen erven in lint

Gebouwen achter elkaar

Bebouwing zonder erfbeplanting

- openheid

Gebouwen naast elkaar

Randen

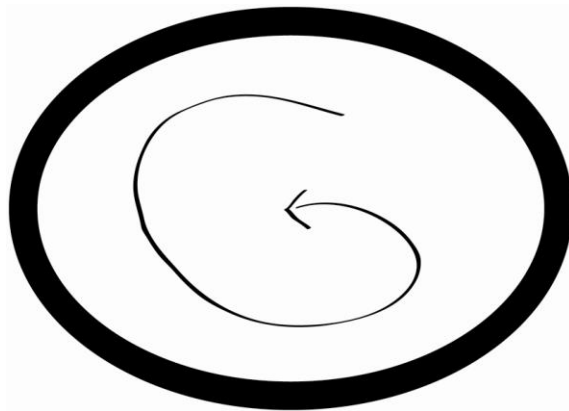
Dichte randen: grote open ruimte

Dichte rand: bebouwing of beplanting

Zeer dichte rand: bebouwing en beplanting

Dijk onder ooghoogte = geen rand

Hoge elementen achter rand: massieve rand

Waarnemingspositie

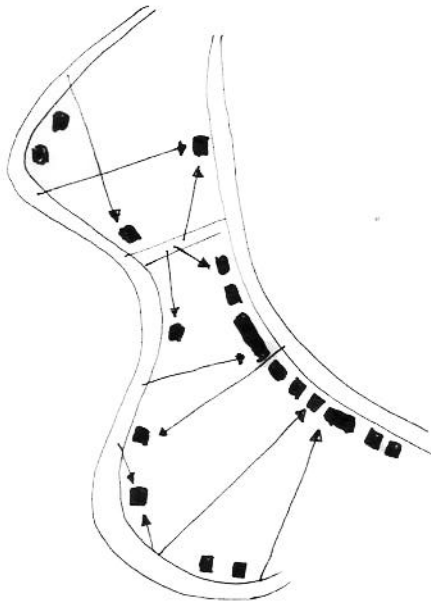
+ openheid

Waarnemingsposities met kavelrichting mee

Waarnemingsposities vanaf een dijk

Tussenruimtes in een lint

Kronkelende wegen = veel waarnemingsposities

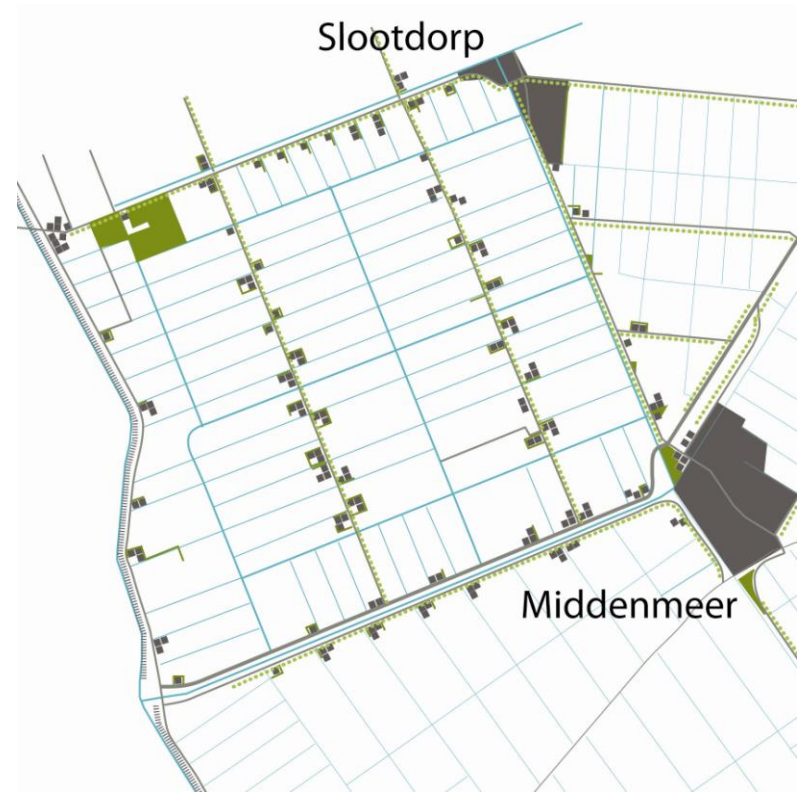
Wieringermeer

Rationele
blokverkaveling

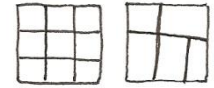
Ritme in bebouwing

Lijnvormige beplanting

Veel erfbepanting

Structuren

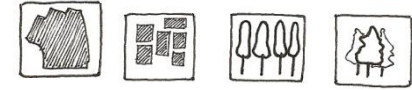
+ openheid

Grote geometrische kavels

Rechthoekige structuren in de kijkrichting

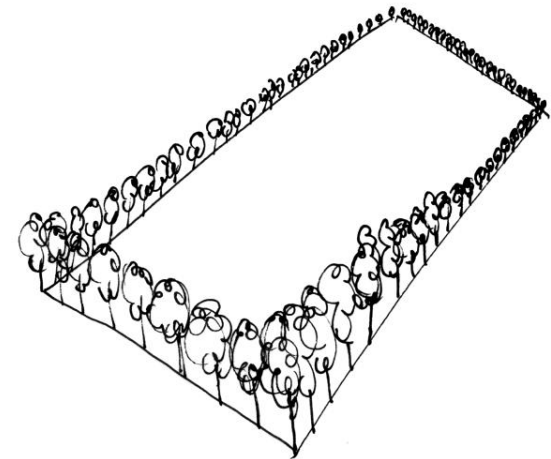
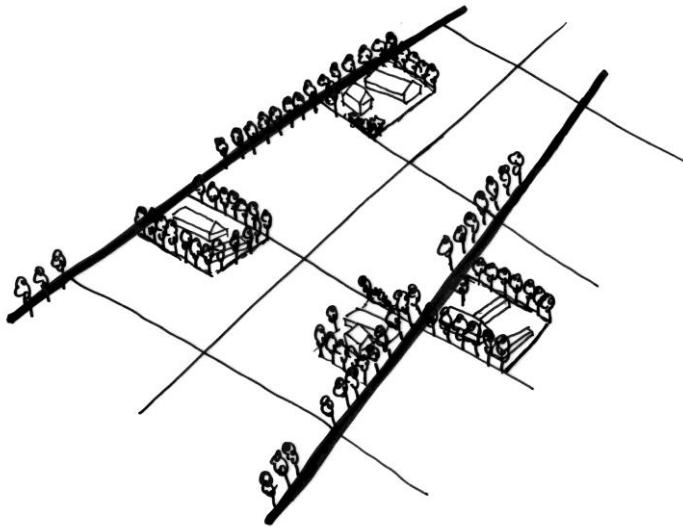
Massa & hoogte

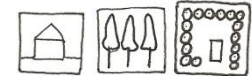
- openheid

Lijnvormige erfbeplanting: massieve eilanden (meer dan groepjes)

Lijnvormige beplanting: compartimenten

Bebouwing & camouflage

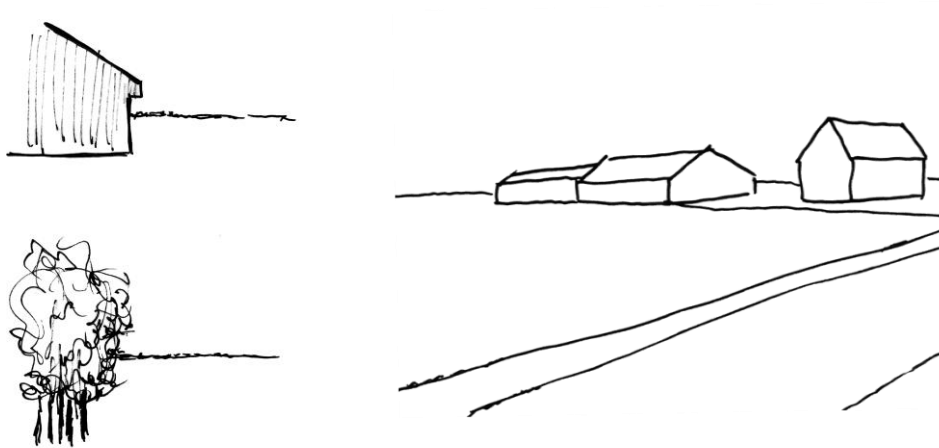

+ openheid

Ritmisch patroon grote open ruimtes tussen erven

Met erfbeplanting: positionering, kleur en materiaal ondergeschikt

Zonder erfbeplanting: silhouet van belang groot contrast met openheid

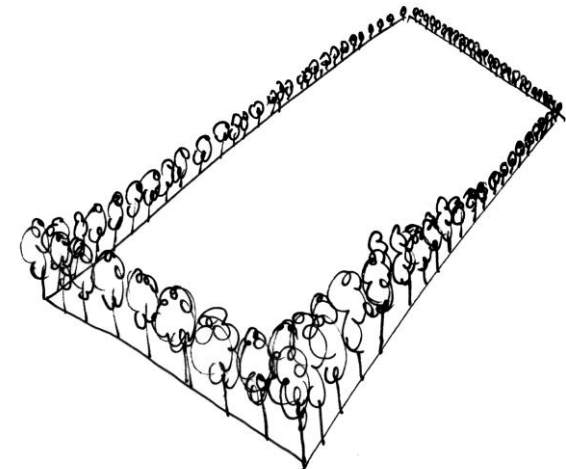
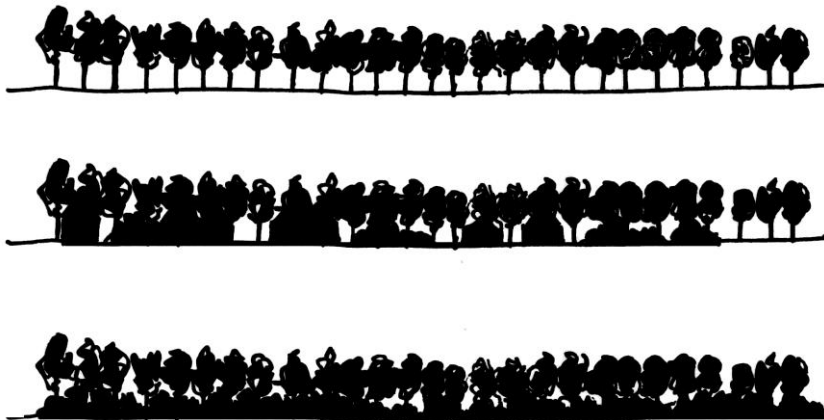
Randen

Dichte rand: bomenrijen

Zeer dichte rand: bomen + onderbeplanting
en/of bebouwing

Dichte randen compartimenteren het
landschap

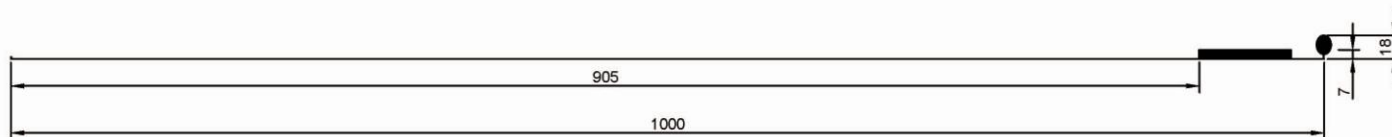

Randen

**Waarnemingspositie: afstand
weg tot rand**
1 afstand tot bomenrand = 1000 meter
2 afstand tot erf rand = 905 meter

ZEER OPEN

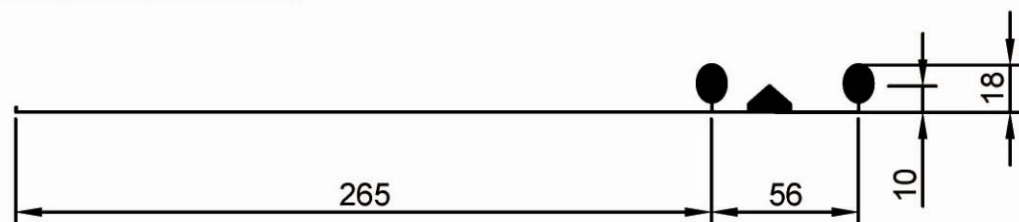
Randen

opgaan in horizon = min 400 m

Waarnemingspositie: afstand weg
tot erf = 265 meter

OPEN

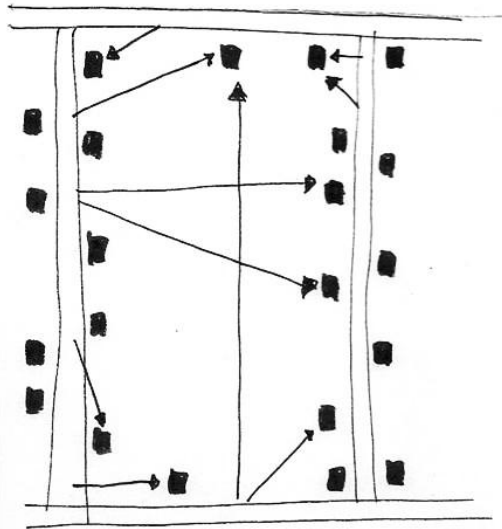

Waarnemingspositie

+ openheid

Weinig verschillende waarnemingsposities
(geometrisch wegenpatroon)

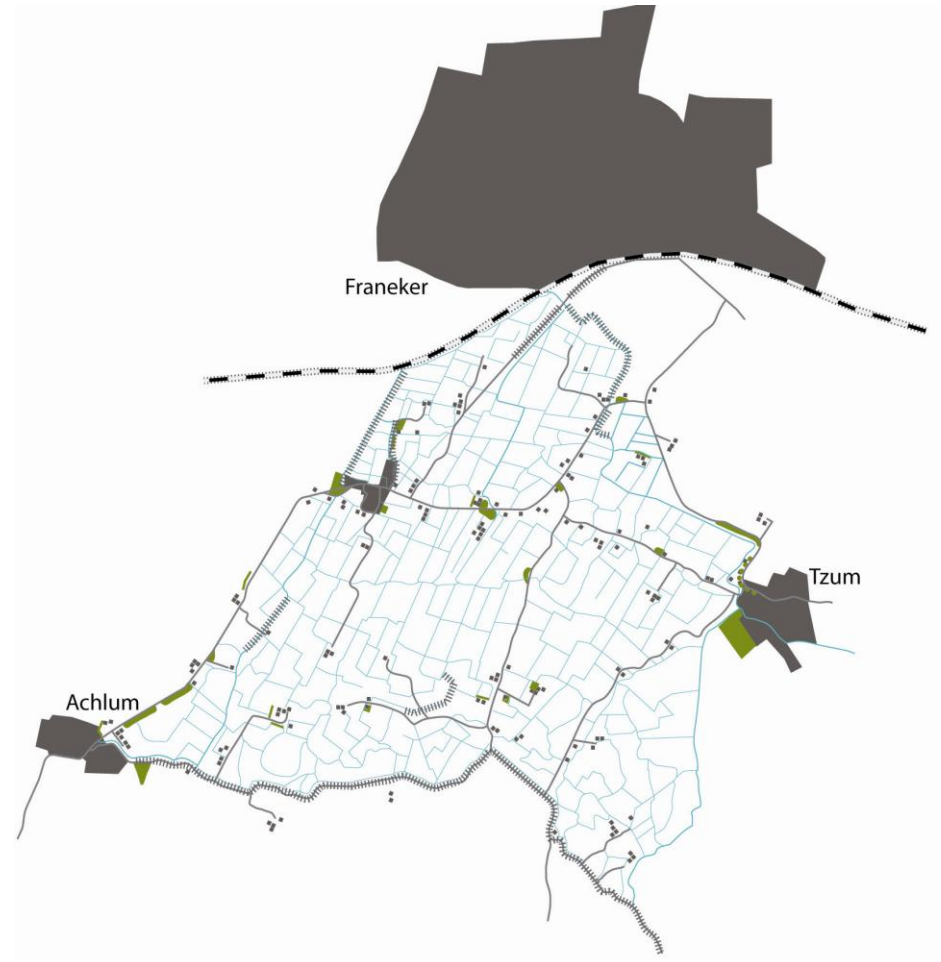
Zuiderpolder (Fr)

Onregelmatige
blokverkaveling

Onregelmatig
wegenpatroon

Verspreide bebouwing

Verspreide beplanting

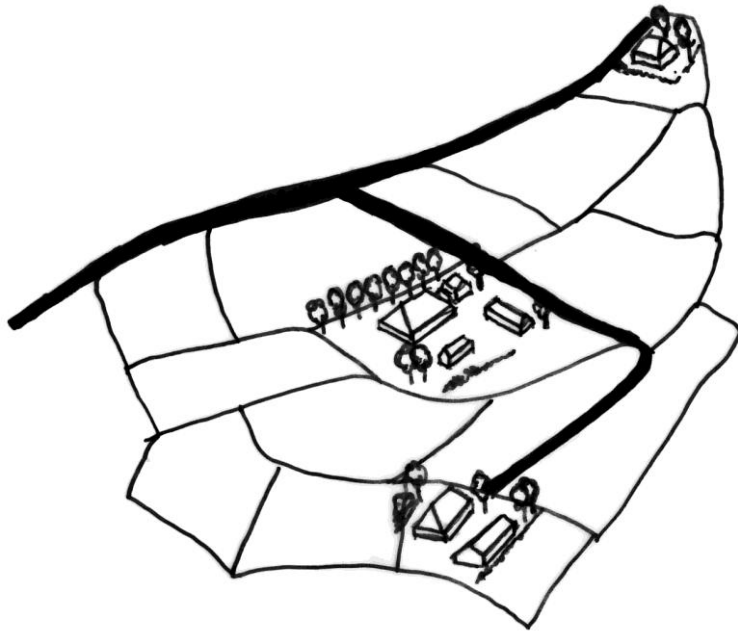

Structuren

- openheid

Onregelmatig patroon: weinig lange zichtlijnen
en verspreide bebouwing

Massa & hoogte

- openheid

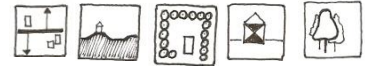
Veel verspreid liggende massa

Subtiel reliëf in maaiveld

Zelfs zeer kleine elementen

Bebouwing & camouflage

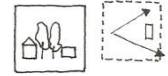

Met erfbeplanting: positionering, kleur en materiaal ondergeschikt

Zonder erfbeplanting: silhouet van belang

Randen

Zeer dichte rand: bomen + onderbeplanting
en/of bebouwing

Coulissewerking: weinig lijnvormige randen

Dijk onder ooghoogte is geen rand

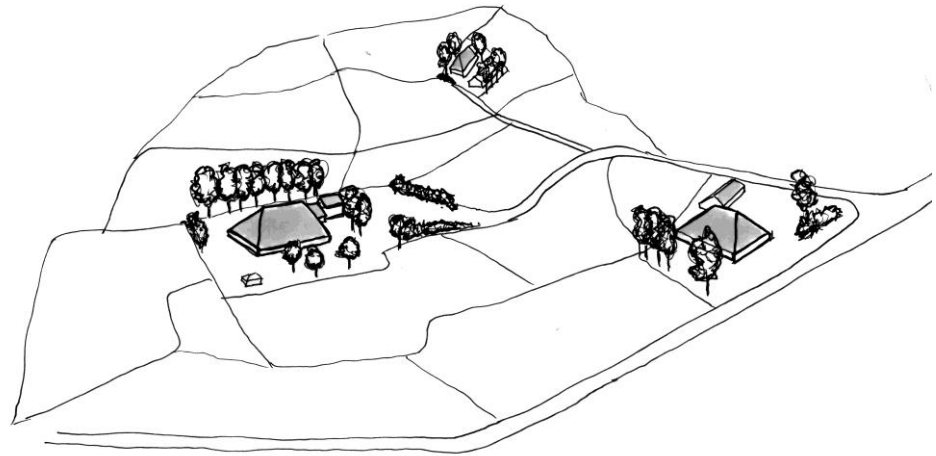
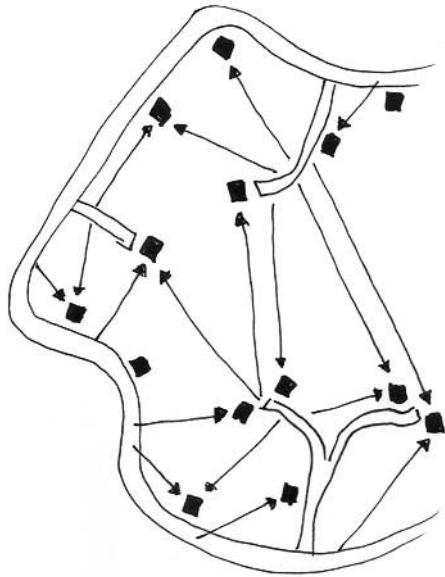
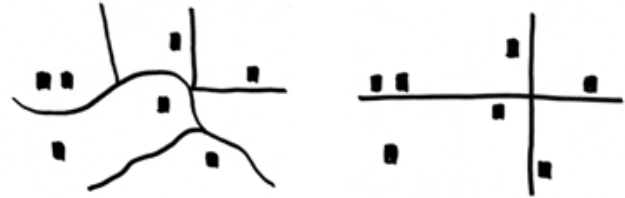
Waarnemingspositie

- openheid

Veel verschillende waarnemingsposities

Kronkelende wegen: meer waarnemingsposities

Nieuw Helvoet

Losse boerderijen aan
ontginningsas

Dijklinten

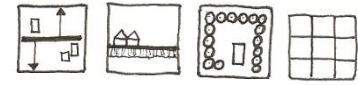
Rechte wegen

Krekenpatroon

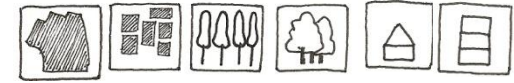

Structuren

- openheid
- Lange strakke lijnen in kijkrichting
- (grote) Rationele kavels

Massa & hoogte

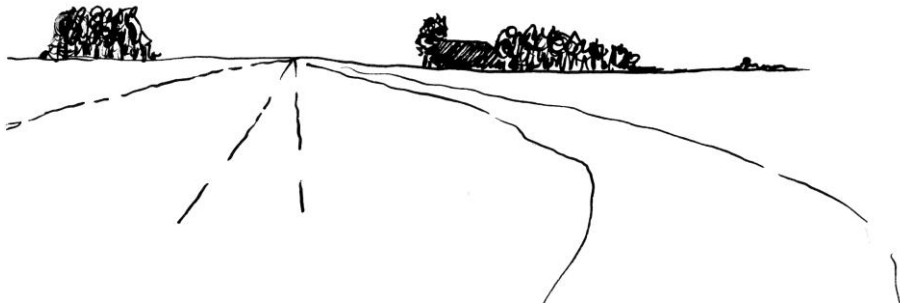
- openheid

Lijnvormige erfbeplanting: massieve eilanden

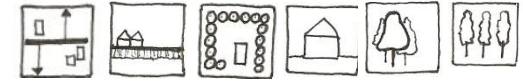
Subtiel reliëf in maaiveld

Zelfs zeer kleine elementen

Grote spreiding en lage dichtheid massa
= weinig verdichting

Bebouwing & camouflage

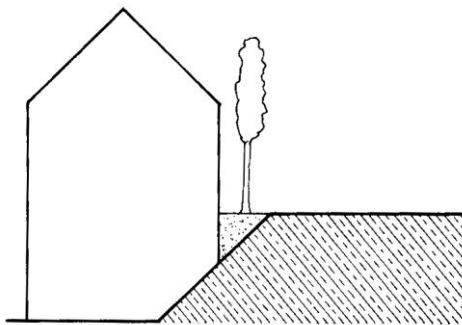

+ openheid

Erven buitenzijde dijk ipv binnenzijde

Opvallende kleuren gaan minder in de omgeving op

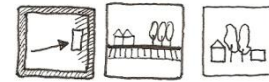
Met erfbeplanting: positionering, silhouet, kleur en materiaal ondergeschikt

Bron: aan de dijk gezet

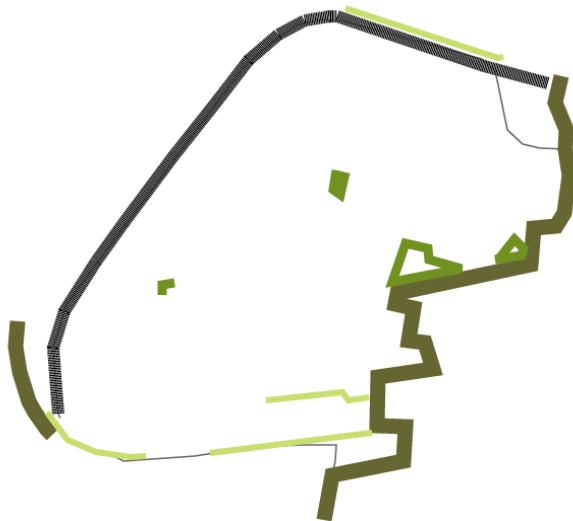
Randen

Zeer dichte rand: bomen + onderbeplanting
+ bebouwing of hoogbouw

Dichte randen benadrukken open ruimte

Bebouwing in lijn van de rand verdicht meer
dan loodrechte op de rand

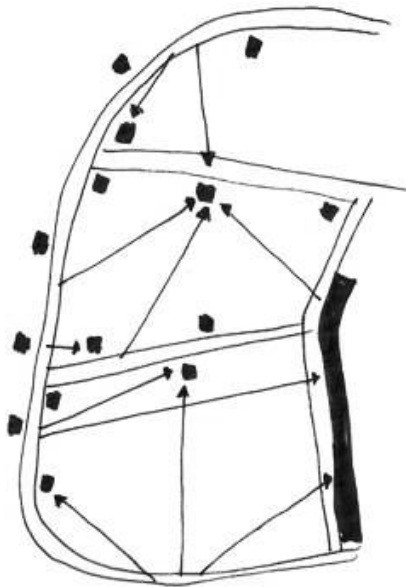
Waarnemingspositie

+ openheid

Waarnemingsposities vanaf een dijk

Weinig verschillende waarnemingsposities
(rechte wegen)

Conclusies

Lange zichtlijnen versterken de openheid

Onregelmatige structuren beperken de openheid

Verspreid liggende massa beperkt de openheid

Mate van openheid is afhankelijk van volume, hoogte en spreiding massa

Positionering, silhouet, kleur en materiaal van gebouwen zijn van belang bij afwezigheid van erfbeplanting

Voldoende afstand tussen erven zorgt voor relatie met achterliggende open landschap

Bebouwing zonder erfbeplanting vergroot het contrast met het open landschap

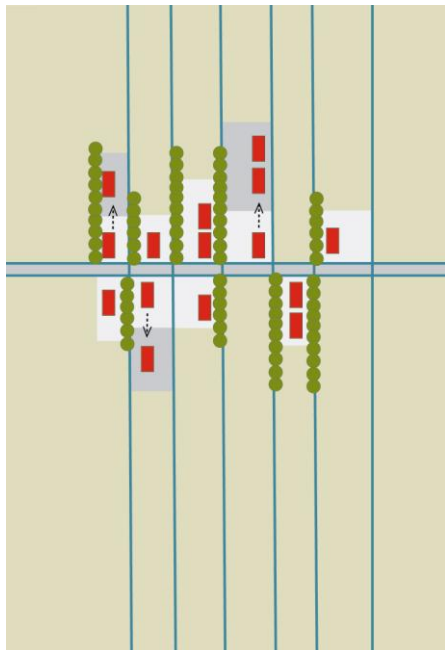
Bomen vormen over het algemeen de meest bepalende factor voor de openheid

Bij gelijke hoeveelheid elementen neemt de openheid af naarmate aantal waarnemingsposities toeneemt

De afstand van de waarnemer tot de rand is bepalend voor de mate van openheid

Inpassingsprincipes

Veenweidegebied

Uitbreiding lintbebouwing: achter elkaar in lengterichting kavel

Hoofdvorm gebouwen haaks op de weg

Erfbeplanting zo veel mogelijk in lijn met de kavel

Inpassingsprincipes

Veenweidegebied

Minimale afstand
200m tussen de
verschillende erven in
een open dijklint

Bestaande open
ruimtes van
minimaal 10m
in verdicht lint
behouden

Inpassingsprincipes

Droogmakerij

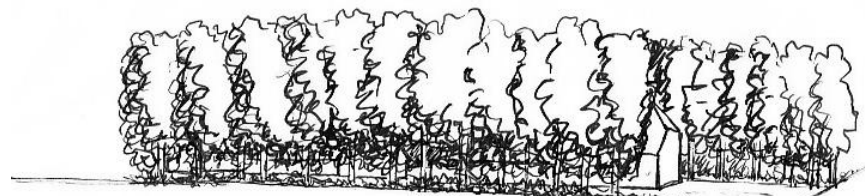
Beplante wegen, bij voorkeur eenzijdig

Compacte erven, gekoppeld aan de bestaande wegen

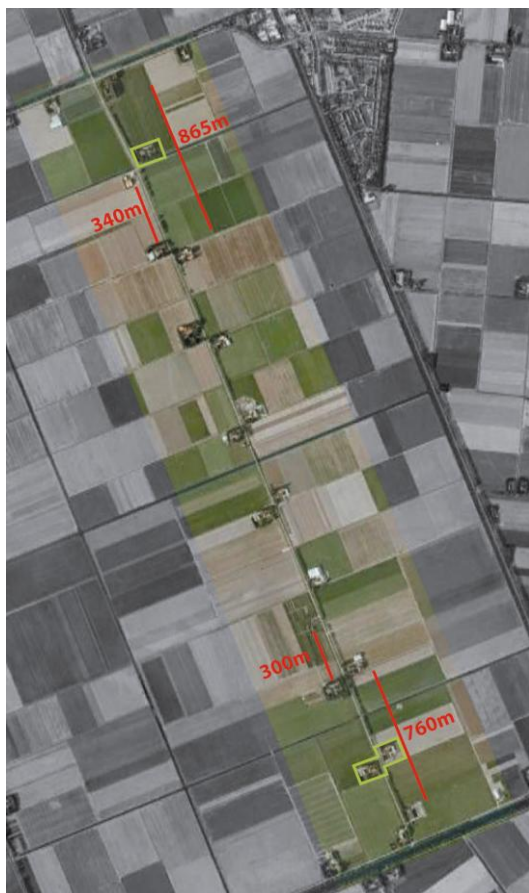
Erfbeplanting zo veel mogelijk in lijn met de kavel

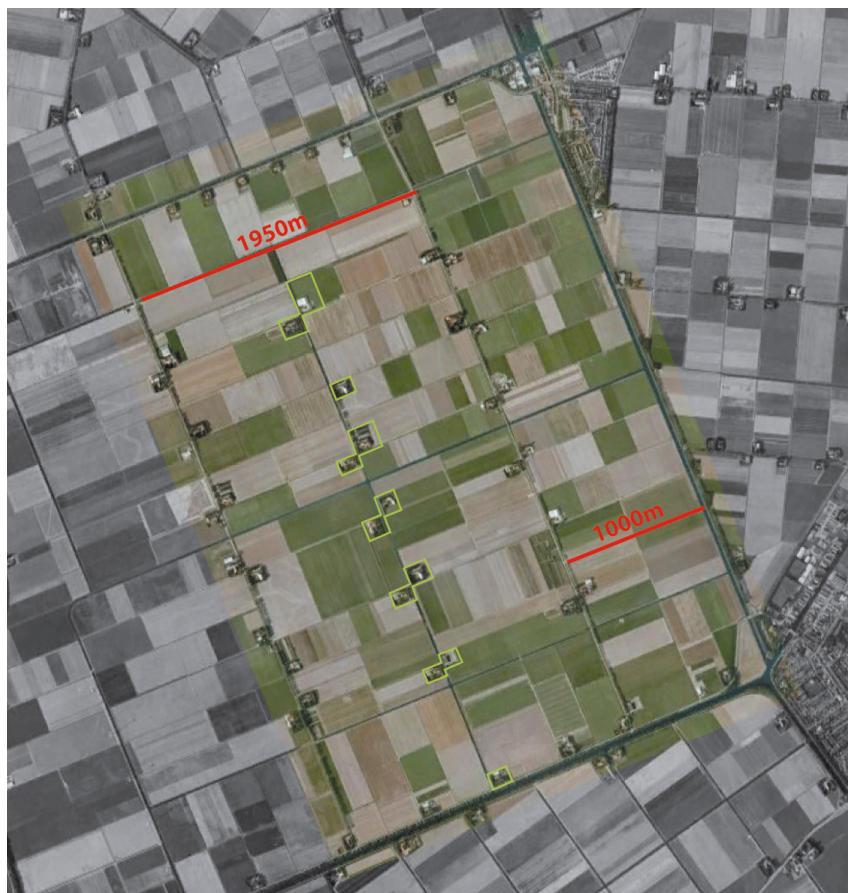
Lijnvormige beplanting rondom erf

Inpassingsprincipes

Droogmakerij

Openheid minimaal aantasten:
minimale afstand 300 m

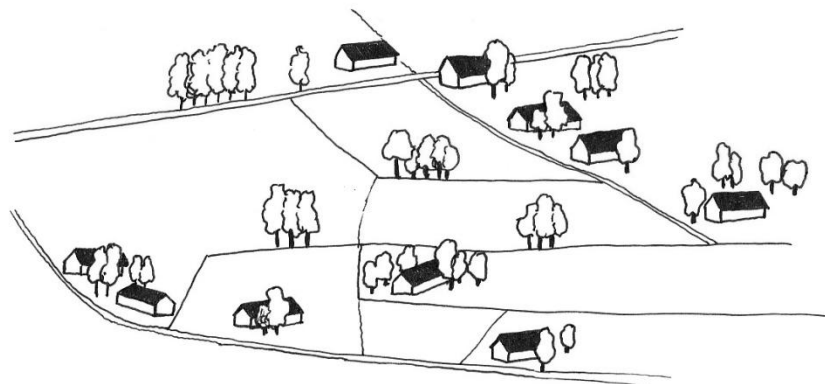
Minimale afstand lint - rand of lint - lint: 1000 meter

Inpassingsprincipes

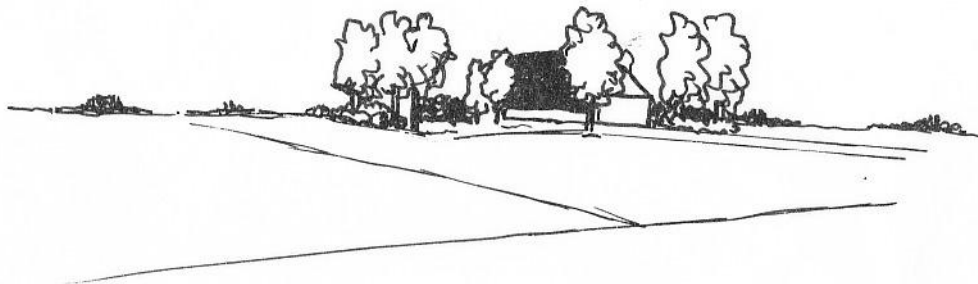
Noordelijk Zeekleigebied

Landschappelijke beplanting in groepjes,
geen lijnvormige beplanting

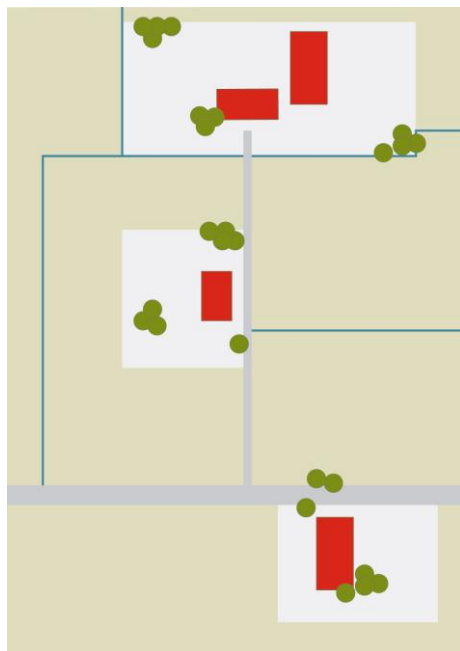
Gebouwen in losse setting in het landschap
(bij voorkeur in een streekeigen kleur)

Erfbeplanting zo veel mogelijk verspreid in groepjes

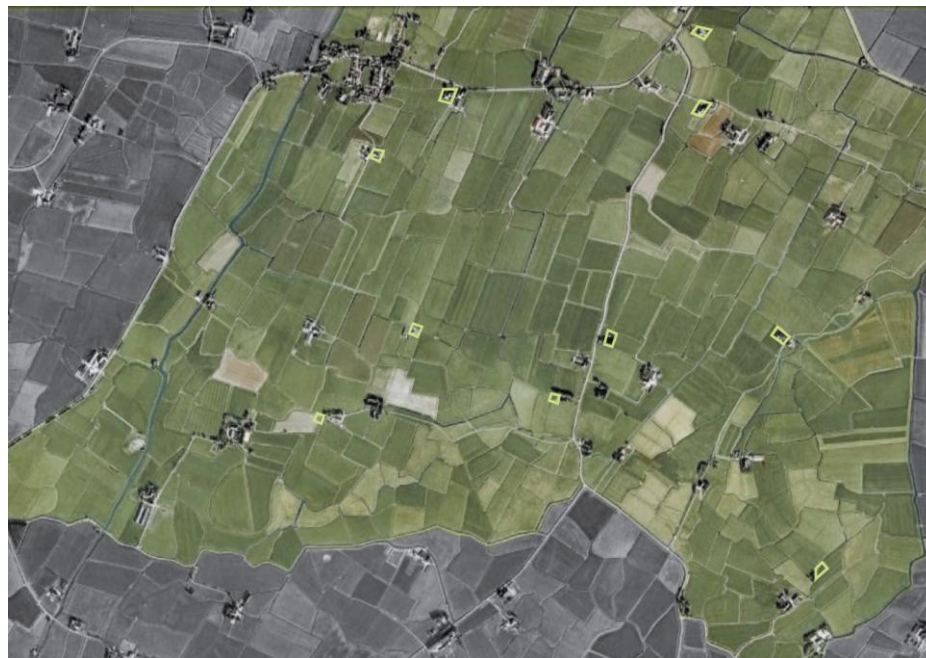
Inpassingsprincipes

Noordelijk Zeekleigebied

Hoofdvorm gebouwen gericht op weg

Erfbeplanting verspreid in groepjes

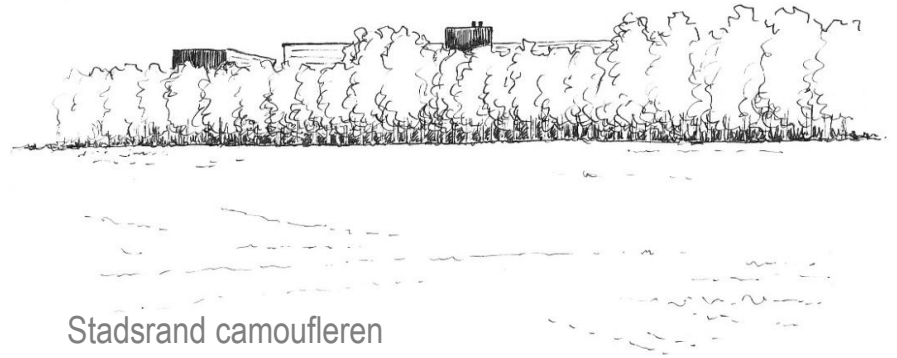
Uitbreiding door vergroting clusters

Inpassingsprincipes

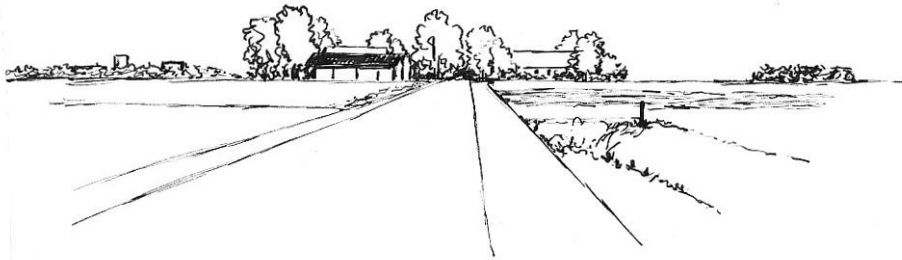
Zuidwestelijk Zeekleigebied

Laanbeplanting uitsluitend op dijk of aan randen
(Dijk woningen aan buitenzijde dijk)

Stadsrand camoufleren

Uitbreiding in polder koppelen aan bestaande massa en
wegen: spaarzaam en compact

Lange strakke lijnen behouden

Inspiratie: architectuur

Verdiept bouwen

Varkens in open landschap
Bron: www.brabantsdagblad.nl

Bedrijvenpark Aluvium, Heerlen-Aken. Kuiper Compagnons

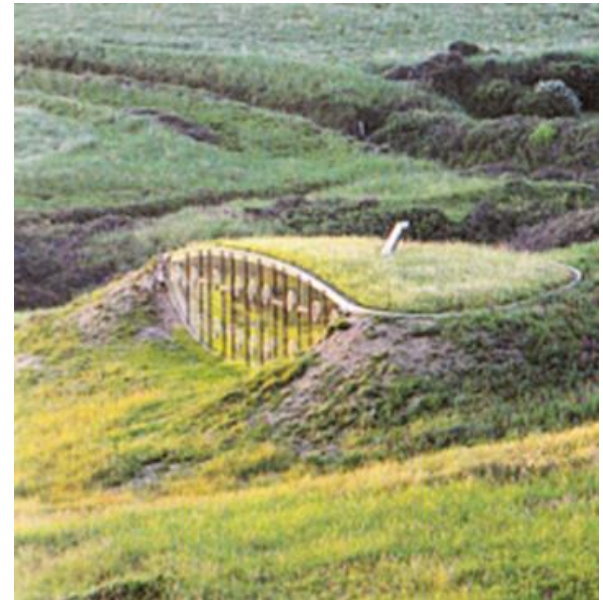
Inspiratie: architectuur

Afschermen

Bron: Ontspannen wonen, individuele bouw-en wooncultuur als collectieve ontwerpopgave

Reliëf aanbrengen

Pembrokeshire, Wales GB, Future Systems

Inspiratie: architectuur

Opgaan in de omgeving

Turfwoningen, IJsland

Bron: www.louisvanderkallen.nl/ijsland

Nine Houses, Dietikon, Peter Vetsch

JA
er is nog ruimte